

Korxonaning moliyaviy barqarorligini oshirishda ichki nazorat tizimining ahamiyati

Shahriyabonu Otabek-qizi Ibotova
Buxoro davlat texnika universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash jarayonida ichki nazorat tizimining o'rni va ahamiyati keng yoritilgan bo'lib, unda ushbu tizimning asosiy tarkibiy qismlari, ularning o'zaro bog'liqligi, bajaradigan vazifalari hamda ichki nazoratning samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydigan mexanizmlar batafsil tahlil qilinadi. Shu bilan birgalikda, ichki nazorat tizimi korxonaning moliyaviy intizomini mustahkamlash, resurslardan oqilona foydalanish va moliyaviy xavflarni kamaytirishdagi muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Ichki nazorat tizimi korxonaning moliyaviy xavfsizligi va barqarorligini ta'minlashda asosiy omil bo'lib, u moliyaviy intizomni mustahkamlash va tavakkalchiliklarni kamaytirishga xizmat qiladi. Maqolada shuningdek, ichki nazorat tizimini takomillashtirish yo'llari, avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish zaruriyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: ichki nazorat tizimi, risklarni boshqarish, boshqaruv, audit, samaradorlik, moliyaviy barqarorlik, moliyaviy nazorat

The importance of the internal control system in improving the financial stability of an enterprise

Shahriyabonu Otabek-kizi Ibotova
Bukhara State Technical University

Abstract: This article broadly covers the role and importance of the internal control system in ensuring the financial stability of an enterprise, in which the main components of this system, their interrelationships, tasks performed, and mechanisms that ensure the effective functioning of internal control are analyzed in detail. At the same time, the internal control system is considered as an important factor in strengthening the financial discipline of the enterprise, rational use of resources, and reducing financial risks. The internal control system is a key factor in ensuring the financial security and stability of the enterprise, which serves to strengthen financial discipline and reduce risks. The article also justifies the ways to improve the internal control system, the need to introduce automation and digital technologies.

Keywords: internal control system, risk management, management, audit, efficiency, financial stability, financial control

Kirish

Hozirgi kunda bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi ularning moliyaviy barqarorligiga bevosita bog'liqdir. Moliyaviy barqarorlik - bu korxonaning o'z faoliyatini izchil va uzluksiz davom ettirish, mavjud moliyaviy majburiyatlarini o'z vaqtida bajarish, shuningdek, kelgusida rivojlanish va kengayish uchun zarur moliyaviy resurslarga ega bo'lish qobiliyatidir. Ushbu barqarorlikni ta'minlashda ichki nazorat tizimi muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u korxona ichidagi moliyaviy va boshqaruv jarayonlarining to'g'ri amalga oshirilishini nazorat qiladi. Maqoladagi mavzuning dolzarbligi shundaki, hozirgi global iqtisodiy muhitda ko'plab korxonalar moliyaviy xavf-xatarlar, resurslardan noto'g'ri foydalanish va boshqaruvdagi kamchiliklar tufayli moliyaviy barqarorligini yo'qotmoqda. Bundan kelib chiqadigi, ichki nazorat tizimini takomillashtirish masalasi iqtisodiy fanlar doirasida muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Adabiyotlarni o'rganish

Ko'plab iqtisodchilar, jumladan, M.Porter, V.Kovalyov, R.Koontz, hamda O'zbekiston olimlari - X.Xusanov, M.Sattorovlarning tadqiqotlarida ichki nazorat tizimining korxona faoliyatidagi o'rni keng yoritilgan. Ularning takidlashicha, ichki nazorat tizimi - bu boshqaruvning ajralmas qismi bo'lib, u xo'jalik operatsiyalarining qonuniyligi, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va korxona resurslaridan samarali foydalanilishini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari, jumladan, "Davlat moliyasida ichki nazorat va audit tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarorlar ham bu sohaning institutsional asoslarini mustahkamladi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, samarali ichki nazorat tizimiga ega bo'lgan korxonalar moliyaviy barqarorlik darajasida ustunlikka ega bo'ladi.

Asosiy qism

1. Ichki nazorat tizimining mohiyati va ahamiyati

Ichki nazorat tizimi - bu korxona rahbariyati tomonidan tashkil etilgan, moliyaviy, iqtisodiy va tashkiliy faoliyat ustidan doimiy nazoratni amalga oshiruvchi boshqaruv mexanizmidir. Uning maqsadi - xatolik, suiiste'mol va moliyaviy yo'qotishlarning oldini olish, hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash hamda boshqaruv qarorlarini samarali qabul qilishga yordam berishdir.

2. Ichki nazorat tizimi va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik

Moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun korxonada quyidagi omillar muhim hisoblanadi: mablag'lardan oqilona foydalanish, risklarni kamaytirish, aktivlar va

majburiyatlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash. Ichki nazorat tizimi ushbu omillarni nazorat qilib boradi va natijada korxonaning ishonchliligi ortadi.

3. Ichki nazorat tizimining asosiy elementlari

Samarali ichki nazorat tizimi quyidagi asosiy elementlardan iborat: nazorat muhiti, risklarni baholash, nazorat jarayonlari, axborot tizimi va monitoring.

4. Ichki nazorat tizimini yanada takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir: ichki audit xizmatini mustaqil va mustahkam tuzilma sifatida shakllantirish, zamonaviy raqamli audit texnologiyalarini joriy etish orqali nazorat jarayonlarini avtomatlashtirish, xodimlar malakasini oshirishga qaratilgan o'quv va trening dasturlarini yo'lga qo'yish, shuningdek, moliyaviy operatsiyalarni avtomatlashtirish va hisobotlarda shaffoflikni ta'minlash orqali ichki nazorat samaradorligini oshirish.

Xulosa

Ichki nazorat tizimi korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim strategik ahamiyatga ega bo'lib, u moliyaviy intizomni mustahkamlash, tavakkalchiliklarni kamaytirish, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. Shu sababli, har bir korxona o'z ichki nazorat tizimini zamonaviy talablar asosida doimiy ravishda takomillashtirib, uni barqaror rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida rivojlantirishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5121-son qarori, 2021-yil.
2. Xusanov X. "Korxonada moliyaviy xavfsizlik va ichki nazorat tizimi". Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
3. Porter M. "Competitive Advantage". New York: Free Press, 1985.
4. Kovalyov V.V. "Finansoviy analiz: Uchebnik". Moskva: Finansy i Statistika, 2019.
5. Koontz H., O'Donnell C. "Principles of Management". McGraw-Hill, 2018.